

Universul de Crăciun

SARBATORI FERICITE !

UNIVERSUL LITERAR

urează iubitorilor săi cititori și colaboratori, sărbători cu bine, cu dragoste și cu ferie, la mulți ani.

NOTELE SĂPTĂMĂNI

Nașterea lui Isus

Se scriu în toți anii, prin toate gazetele, cu prilejul Sărbătorilor Crăciunului, fel de fel de articole asupra nașterii Mântuitorului. Lumea creștină e îndemnată la bine, la milă, la credință, și nașterea cea umilită din staulul de la Betleem e dată ca plidă de umilitate făpturii omenești, față de prea mărima puterii Dumnezeușii, aceea care se întrupat în copilul cel blând, adorat întâi de Magi și apoi de omenirea întreagă.

De sigur, venirea la Isus pe pământ, va inspira pururea mințile cugetătoare și va fi amintită în veac cu cele mai alese cuvinte de slavă.

În cuvintele aceste însă s'au stăcurat și se strecoară rătăciră, după cum tot omul și toată cugetarea e pusă greșelii, și găsesc că nu se poate aduce mai multă slavă în jurul pruncului a cărui naștere o săvîșim noi toți creștinii, de când recităm cuvintele a tot învățătoare ale Evangheliei, cea atât de frumoasă scrisă și cea atât de puțin citită.

În această Evanghelie scrie Luca astfel:

„În zilele acele a eșit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea, și mergeau toți să se înscrie, fie care în cetatea sa. Și s'a suit și Iosif din Galiteea, din cetatea Nazaret, la Iudaea, în cetatea lui David, care se chema Betleem, să se înscrie cu Maria, femeia cea logodită lui, fiind îngreunată.

„Și când erau ei acolo s'au împlinit zilele ca ea să nască. Și a născut pre fiul său cel întâi născut și l-a înfășat și l-a culcat în iesle, pentru că ei nu avea loc în ospătarie.

„Și erau păstori în acea parte, petrecând pe câmp și păzind noaptea împrejurul turmei lor. Și iată îngerul Domnului a stăut înaintea lor și mărirea Domnului a strălucit în jurul lor și s'au înfricoșat cu frică mare. Și le-a zis îngerul: „Nu vă temeți, că iată vă dau în știre bucurie mare care va fi la tot poporul. Că astăzi vi s'a născut Mântuitorul, care este Christos Domnului, în cetatea lui David. Și aceasta vă va fi semn: veți afla un prunc înfășat culcat în iesle”.

„Și îndată, împreună cu îngerul, mulțime de oaste cerească lăuda pre Dumnezeu și zicea: „Mărirea lui Dumnezeu în înălțimi și pe pământ pace și între oameni bunăvoire”. Și când s'au dus îngerii de la dășii la cer, au zis păstorii unul către altii: „Să mergem dară până la Betleem și să vedem ceea ce s'a întâmplat, despre care Domnului ne-a făcut cunoscut”.

„Și au venit de grabă și au aflat pre Maria și pre Iosif și pre pruncul în iesle. Și văzându-l au făcut cunoscut cuvântul ce li se vorbise despre acest prunc. Și toți cei ce au auzit s'au mirat de cele ce li s'a spus de păstori. Iar Maria păzea toate acele cuvinte, cugetându-le în inima ei. Și s'au întors păstori, mărind și laudând pre Dumnezeu pentru toate cele ce au auzit și au văzut, precum li s'a vorbit”.

Așa s'a născut Mântuitorul și tot ce se va scrie în veacuri despre nașterea lui nu va putea spune nici mai mult, nici mai frumos.

Așa s'a născut Mântuitorul, și nici un cuvânt de slavă către el, și nici o urare mai creștinească nu se

PRUNCUL SAU SFANT (după tabloul d-urii Demost-Bryton)

poate face mai de cât repetându-se ararea vestitorilor îngerii.

„Mărirea lui Dumnezeu în înălțimi și pe pământ pace și între oameni bunăvoire”

Cel Isus pe care l'adoră creștinătatea nu e de cât Isus care prea-mărește pe Dumnezeu, care aduce pe pământ pace și între oameni vrea bunăvoire. A. A. P.

UN TABLOU

de ER. GĂRLEANU

Străbătător, cu sergentul după mine, desigurile de pe malul Prutului, în inspecție. Era o zi caldă, frumoasă, de toamnă, când pământul parca e sălbat cu nori. Torturele încă nu pleaseră, dară, perechi-perechi, dintr'un mestecăniș intratut. Și dembrăvenele tînduși dungi albastre cu mișle scîpătorii din cerul limpede de deasupra. O zi de zău, liniștită, și de pace în care cîmăștii sălbat mele de la coapsă pînea cînduși și-mi curma une ori și-și gîndurilor. Tăceam și eu și sergentul. Cîte odată numai, la coturi, Prutul își răscolea apele, apoi și le hîcîia, trimițându-le năuce la vale. Alte ori, vreun pomet din frunză, arăta că mai erau alți oameni prin păduricea din dreapta, care ascundeau întreaga vale. Un cazac gros, pe-un cal mărunț, trecu pe malul rusesc, opri calul o clipă, ne strigă câteva cuvinte, apoi se făcu nevăzut.

Sergentul prinse să rîdă, iar eu rămăsei cu privirea spre un bordei, departe, într'o poiană a pădurii care din partea aceea se ridica mai bărbată.

— Al cui e bordeiul, Tudore? am întrebat pe sergent.

— Al unui pădurar, îmi răspunse.

Și-am pornit, așa într'o doară, într'acolo.

Cînd am ajuns, am am gîsit pe ni-meni în ogrăzică. Cîteva vite adu-mecău, la garduri, cîmpul. Un casei era logată, — pădurarul nu era acasă. Atunci ne-am îndreptat spre poporul de pac, să căutăm pe cineva, să cerem un pahar cu lapte. În poporul scurmat gînduși, un vîșleț cu botul trandafir și fraged, culcat, aștea. Și în celălalt colț pe niște iarbă coșă, pe un așternut, o femeie dormea. Slată, cu o cunună de păr bălan dejurîngăjezurul frunții, cu buze albe, pîrea scîpătă dintr'o boală grea. Sergentul s'apropie și-mi șopti:

— I-a născut nevasta, domnule sub-lototenent. A scos-o azi aici, că e mai la aer de cât în vizina cea. În clipa aceasta după-își niște pași, întoarăm capul. Pădurarul, un om înalt, cu plece, se opriese mai la o parte, cu o hantă în mînă:

— Vin din pădure, spune sergentul, am tăiet niște leaguri.

Apoi întinse brațul, și, zîmbînd, arătă spre ieslea din fund. Ne apropiară. Între pași, în scutice, un copilăș răsăni cum e floarea mărului, dormea cu gurița strînsă ca într'un zîmbet. De sub scufița albă o suviță subțire de păr bălan strălucos în bălăia razei de soare care scîpăta de sus, dintr'o spîrtură a acoperă-mîntului de paie...

Am privit îndelung tabloul acesta. Femeea, copilășul, omul cu barda în mînă, gîmăle ce scurtau, vițelul care aștea, și mi se păru o clipă că, m'au oșosit, veneam de departe, spre slănta iesii, să găsesc pe mult. Așteptatul!

Apa trebuie să fi fost și atunci.

SFATURI CASNICE

Cum se păstrează florile. Ca să le păstrezi, pune florile în apă distilată, sau mai bine în apă de ploaie, în care mai pune cîteva cărbuni de lemn. Florile astfel păstrate vor ține două și trei săptămîni.

CRĂCIUNUL MUMEI

Cu cât vedea că noaptea se lăsa tot mai adîncă, cu atât îngrijorarea îi creștea mai mult... Arunca priviri pripite prin geamul aburit, stînd clipe lungi în ascultare, amăgîta de cine știe ce șgomot trecător; apoi iar s'așeza tăcută lîngă sobă, cu bărbia proptită în mînă, cu ochii pironiți pe flăcările involburate din sobă. În vîstimpuri își plimba privirile în jur, ca și cum ar fi voit să mai vadă, în preajma clipei din urmă, dacă toate lucrurile erau frumoase orînduite, așa cum se cădea să fie cînd cel ce ție drag mai presus de orice pe lume, trebuia să te cuprîndă cu ochii. Cum strălucea albeața pereților proaspăt vîruiți și podcausa netedă ca oglinda! iar cadrele vechi împodobite cu ștergere de pînză albă, parc'ar fi prins viață în lumina dulce din odă. Pe peretele din spre răsărit, în mijlocul a patru ștergere încruciate, icoanele de argint scînteiau învăluite ușor de lumina albastră a candelii atîrnată alături, și de-asupra ficăreia, câte un mînușchiu de busuioac își răspîndea mireasma ascuțită în coprînsul odăii. Flori erau multe și pe masa acoperită cu o pînză albă ca zăpada; în trei căni, posese trei feluri de flori atunci culme: garoafe roșii, roucațu roșu și tufănică rugămie, toate din ghiveciurile îngrijite cu drag de dînsa. Și toate lucrurile așteptau parc'ar și temerău de nerăbdare, așa cum tremura și inima ei plină de dor...

Cîndurile ce i se frîmăntă și se abîteau ca într'un gol, și stîrnind dură și dură de lacrimi care se prelinseră pînză peste mîna ce-i proptea bărbia.

În stradă răsunau rîsete vesele și glasuși voioase și pași ce se duceau și veneau într'o alergătură înfrigurată; ea auzea și cîntăciul îndulcitor și se mîrea... Cu ce drag mîncase și orînduise toate bătrînele ei mîini! aproape neputincioase, numai ca copăni și iubii să gîscască datul curaj și vază, așa cum îi plăcea lui altădată... de mult... Parc'ar li un veac de atunci... Și doar au trecut atîtea și atîtea zile sărbătorii, singură, părăsită, fără să fi simțit durerea doborîtoare ce-ar fi simțit acum, dacă copilul ei nu venea... Nu... nu... nu se putea să nu vie, doar i-a scris că'n seara aceea va fi lîngă dînsa și o rugă să-l întîmpine cu același peagătiri pe care le făcea cînd era copil, în preajma veseliului Crăciun. Dumnezeu, multă cale mai e de unde vine el... mări și țări pe care nici că le bănuia bătrîna ei mîrie... Cîte ează de rășbit!... De ce s'ar îndoi! Nașterea Domnului aduce fîcăruiuna căte-o bucurie; da, fîcăruiuna...

Și ochii ei prinsesă a luci de uă drîjca ce-l năpădise sufletul și tîmbea fericit și slăbri luminoși lauză.

Așa sîmase, nenășcită, în fața s'nei doborîtoare.

Dar ceasurile fugeau unul după altul, într'o liniște trîndă; pe stradă șgomotul continesc și doar cîteci cocosiilor sbucna din cînd în cînd în noaptea, înfășușit. Odată se răcis-lomnele de uat și ustînseră și că și cărbuni cîmăși aprinși în spus scîntecăci ca ochii unei șarpe.

Bătrîna se treci din piroteala și privi auzită în jur, lumina candelii pîlpăia mărind și descură ch parî vrăjile pe pereți, pe lucruri prin toate ungherile. Ea se ridică și piciorare, cu un eștat mai dureros și un plîmă... Ea, uita așa e în lume asta... Ce dar se îndepîntese aceea care suflet fost-a cu adăvărăt ferici!

Un sumet venit de clopot, aduce de un vînt fermecat, din depărtăți o făcu să tresară... Își făcu semn crucii și micșoră lumina candelii. Se îmbracă, apoi, eși pe ușa avîi grije s'o lase doar animată în clant Cine știe... pînă'n dimineată mai rați câteva ceasuri... De unde să priceapă ea cum merge rostrul trunilor?...

IN NOI E CAIN

Poate că era așa cum nu se socotea dansa, bătrână și neștiutoare... Aerul rece din noapte îi îmbujoră obraji, înviorând-o.

Văzdebură îndreg ciocotea acum de strigătul puternic al clopotelor; oh, glasurile acele dulci și vibratoare, mângâioase și triste, adânc și pline de taină, stărnite de adieri fermeceale, ce s'apropiați, pluteau și se depărtau ușoare...

Mai la tot pasul, bătrâna se închina și mormura neclintită ei rugă: „Trimite Doamne, ficăruia, o bucurie, trimite-mi și mie pe fiul meu!” A intrat în biserică cu sufletul îndiosat, ca și cum în tot timpul drumului ar fi ascultat un cântec frumos și dulce care-l răscolise dorul. Nu a rămas iconă la care să nu se fi închinat, să nu fi spus printre lacrimi tot chinul clipei ei de așteptare zadarnică; și când în biserică luminoasă se înălța vesel cântecul sfânt: „Nașterea ta Christoase Dumnezeu nostru...” ea căzu în genuchi, cu fruntea lipită de lespedea rece și plânse și se rugă fierbinte.

Când a eșit din biserică, lumina zorilor scăpăra alburie din întuneric; de prin coșuri fumul se înălță drept în zare și pe la răspântii, bărbați și femei se oprău să-și ureze lucruri frumoase și se răspândeau apoi pripiți și voioși pe la case.

Ajunghând acasă, bătrâna deschise aproape cu sfială ușa... o deschise și rămase în prag înarmurită, ținută de-o spaimă fericită... Dinaintea ei se ședea și o privea, răzând, un bărbat puternic, ținând în mână o garoaafă pe care o luase din cana de pe masă.

— Ce nu mă mai cunoști, mamă? zise el, răzând.

Auzi, să-l cunoască! Cum să-l mai cunoască după atâția ani?... A plecat un copil aproape, Neagu ale ei, și acum uite-l ce munte de bărbat...

— Neagu mamă, copilul meu iubit! putu să îngâne dansa, încetă de plâns, întinzând brațele.

Fie-său îi sărută mâna, neimpărțind bucuria ei nebună, lacrimile ei de fericire...

Dar bătrâna nu băgă de seamă; numai înceta să-l sărute pe temple și să-i netezească părul, să-i îngâne cuvinte desmierdătoare cu care îl alina când el era copil mic, mic și neștiutor.

— Ia sună-mi, ce ai făcut? de ce n'ai venit atâta timp să mă vezi? că se putea să mor și eu cum a murit tata-tău, fără să zăcă mult. Vezi tu, copilule drag, e așa ușor să mori când ești singură, singură cum sunt eu... Dar acu nu mai sunt... nu trebuie să mă mor, nu! nu!...

Și iar îl sărute și-l mângăia cu mâinile ei bătrâne ce tremurau ca două ramuri uscate bătute de vânt.

— Uite, toate sunt albe și curate, așa cum ai vrut tu, și-am făcut bucatele care-ți plăceau fie mult odăfă... Cât o fi de atunci?... Oh, Doamne, timpul asta, nici nu-ți mai dai seama cât a trecut... Ce Crăciun fericit, Neagule! Vezi că, am rugat mult pe Dumnezeu... Ce sărbătoare! nici în cer nu e sărbătoare ca a mea. Haide Neagule, vino să vezi masa cum te aștepta încărcată cu ce îți plăcea tie... Copilule, tu nici n'oi fi mâncat. Vino... Ce Crăciun, Doamne!...

Dar fiul său tăcea, stingherit; abia zise:

— Nu am să pot sta mult, mamă; mă așteaptă nevastă-mea la hotel.

— Nevasta ta?! De ce n'ai adus-o și pe ea? Ce, nu era încăpătoare casa ta?... Să mă fi bucurat și eu!

— Vezi că... nu te supăra maină, dar nu am vrut să văză sărăcia de aci; nici n'ar fi putut să răsufle în odăile astea mici și văruite cu alb...

Bătrâna închise repede ochii, ca și cum ar fi primit o lovitură de ciocan în cap: după o clipă zise înăbușit:

— Dar... dar... nu petrecem ziua de astăzi împreună?... Crăciunul sfânt.

— Ei mamă, parcă eu am venit a-nume pentru Crăciun? de când l-am sărbătorit eu! L-am ținut pe cel catolic al nevestii; adică la urma urmei, nu-l tot același, atunci său a-

eum? E drept că te rugasem chiar eu să faci pregătirile astea, neștiind că nu voi veni singur...

Și prinse a zîmbi prefăcut, deși îl suflăra privirea dureroasă a mamei lui.

Bătrâna n'a mai deschis gura; cu brațele căzute de-alungul corpului, privea la el, abia acum fulgerându-i în minte adevărul, în toată cruzimea lui!

Nu putea să fie Neagu al ei copilul blând și iubitor de altădată, streinul acesta care o privea fără iubire, care se lepăda de credința strămoșească în care ea îl crescuse cu evlavie, nevoind să petreacă lângă mama lui, sărbătoarea cea mai sfântă! Nu! nu!... Cum se poate schimba un suflet până'ntr'atât? Doamne, fă să fi visat, să nu fie adevărat!

— Așa mamă, nu fi supărată, mă duc acum și mai viu eu până'n seară; însă, tot singur. Aș rămâne să mănanc eu dumneata, dar se supără nevastă-mea c'o las singură. Ia revedere și nu fi supărată.

Și sărutând mâna mamei sale, care nici nu se mișca, se strecură grăbit pe ușe închizând-o cu sgomot.

Toctual târziu se desmetici, bătrâna; fără putere căzu pe-un scaun, frângându-și mâinile...

Era dar adevărat; copilul ei, Neagu al ei scump era pierdut pentru dansa... Ea nu mai avea copilul ei murise de mult și streinul acesta care nu o mai iubea, venise din depărtări ca s'o chinuască, să-i scurteze firul blestemat al vieții.

Ce i-a folosit amăgirea de câte-va clipe? Ori să-l fi știut mort și să-l fi plâns, resemnată soartei, ori viu și tot copilul ei.

Dacă nu se putea așa, atunci măi bine să moară ea! Durerea aceasta îi era neimpăcată în suflet...

Lacrimi binefăcătoare îi isvorară din ochi, umezindu-i fața, mâinile, și-și așeză mereu ca un izvor nescăpat... Și-a înălțat ochii împânziți de lacrimi spre icona, cu o disperată amărăciune; și i s'a părut că din cadrul de argint, dumnezeiasca mamă a lui Iisus o privea blând și iubitor, ca și cum i-ar fi zis: „De ce te des-

*Si astăzi peste vremuri, ca lumea din stejari,
Răsare chipul patit al blândului Iisus:
E ochiul nenrevirei și el veghiază sus,
E candela eternă a gândurilor mari.*

*Sunt vezi de vezi și totuși ce repede s'au dus!..
Și vremuri vor mai trece și robii și cărturari,
Dar vraja lui de-aperuri, prin timpuri seculari,
Va fi simbol de pace, o stea fără apus.*

*Ci oamenii nici astăzi nu-l înțeleg, nici azi,
Căci tot asemeni lunii ce iese dintre brazi
Și nu pricepe nimeni eterna ei magie,*

*Tot astfel Crist ne-apare în minte an cu an,
Iar lumea nu-l pricepe al dragostii noian
Că 'n noi trăește Cain și va trăi 'n vecie.*

1909

Leontin Ilescu.

mădăduștii? oare ești părăsită în patimile tale?” Bătrâna își lăsă încet capul pe piept, sub durerea unei vime, a unei muștrări...

Cu adevărat, nu era părăsită. Simțea acum mângăierea dulce a sfintei, și o înviorare, o căldură binefăcătoare ce-i inunda sufletul... Era ca și cum chinul ei pierdea încet, se topea ca un fum și'n locu-i, o bucurie fără seamăn se lăsa ca un balsam nemaî simțit de deluce... Când suferise ca?... De ce se'ndoise?

Acum avea pe Neagu alături care o demierda și-i zicea că nu o va mai părăsi niciodată... niciodată... Pe Neagu al ei iubit și drag ca atunci când era copil... Ce fericită e... Cum răd toate în juru-i și s'a luminat împrejurimea și isvorăsc mișcări care o îmbată... Și cântecile astea care răsună și o ademenește...

Dar ea e cu Neagu, nu-l poate lăsa de la sân... și prea e frumos și cald și lumină...

Nu auzea bătrâna nici cum sfârșia umdelemnul din candelă, pe sfârșite, nici bătăile vesele în geam și nici frigul pătrunzător din odaie nu-l simțea...

Lumina veselă a zilei, ce năvălea prin perdelele albe, făcea să strălucească paloarea de ceasă a chipului ei surăzător, paloarea mâinilor acolora care nu mai aveau să se întinze după nălucile pământestii.

Zâmbetul ce-i înghetase de-apururi pe buze, spunea lămurit ce fericit era Crăciunul ei...

Constanța-Sysila Economu

PROVERBE

Fie-care poartă câte un răvaș în spate.

Ce e frumos poartă ponos.

Dreptul totdeauna umbliă cu capul spart.

Dumnezeu că e Dumnezeu și n'a putut împăca toată lumea.

Judecata e în capul omului.

Mai bine o învoială strâmbă decât o judecată dreaptă.

In noaptea de Crăciun

Cu ochii încetăț în lacrimi, grămăticul Nicolae Roată duse pe medic până la poartă.

— Ce zici, domnule doctor, mai e vro speranță?

— De! faceți după cum v'arp spus... Mereu compressă de apă rece și o lingură pe ceas din medicamentul prescris! Mititica e puternică; poate să învingă boala. În tot cazul, în noaptea asta boala trebuie să se pronunțe: ori una, ori alta. Eu mă mai duc până la moșia din vecinătate și la întoarcere voiți mai da p'acilea.

Medicul încălecă pe cal și dispăru în întunerec.

— „In noaptea asta trebuie să se pronunțe!” mormură grămăticul, tot uitându-se după medic, până ce îl văzu cum dispărea în păduricea din apropiere; în urmă, măhnit până la disperare, el se reîntoarse în casă.

Crăciunul, pentru unii atât de vesel, aci aduse numai jafe și plânsete. Scena ce se înfățișa ochiului acestuia om atât de încercat, nu făcea decât să mărească durerea ce-l frământa sufletul. Văzu pe femeia lui cum plângea lângă leagănul copilului. Ea ridică ochii; apoi din nou se aplecă și puse mâna pe fruntea copilului, care se scârcolea în niște friguri grozave.

— De ce-ți închipuești mai mult decât poate să fie? Medicul a zis că în noaptea asta starea copilului nostru se va schimba... Nu pomeni un cuvânt despre învoiala medicului.

— Nicolae, dă o fugă până în oraș și adă rețeta! se rugă femeia.

— Mă duc, zise grămăticul luându-și mantaua; până în trei ceasuri sunt înapoi. Te rog, nu te necăji!

Nicolae Roată mergea mereu.

Sunt acum șapte ani de când Nicolae, abia însurat, intră ca grămătic la proprietarul aceste moșii și se instală în căsuța în care stă și acum. După cinci ani rămase văduv, rămânând ca să îngrijească de o copilă. Nu trecu mult și se însură pentru a doua oară. Și, de și n'avea de ce să se plângă, totuși inima lui era rănită: fetița lui din prima căsătorie, Mărioara, altă dată sprintenă și veselă, deveni posomorată și tăcută: lipsea copilului iubirea de mamă. Dar de ce femeia sa nu putea să sufere pe copilă? Nu era oare destul de draguță?

Frământat de aceste triste gânduri, el trecu păduricea și ajunse în sat. Trecu înainte, dar se opri la auzul unui glas, care îi zicea: „Bună seara”, domnule grămătic! În fața lui stă un țaran bătrân, cu plete lungi și cu mustața albă, ținând în mână o stea de crăciun.

— Bună seara, moș Zăgură, răspunse grămăticul. Ai luat o stea de Crăciun?

— Da, pentru nepoții mei. Nu mai au tată, și cine altul să îngrijească de ei?...

— Mă iartă, moș Zăgură, că nu mai stăm la taină, dar copilul meu e greu bolnav și mă duc la spital din oraș să fac o doctorie.

— Mare ești, Doamne! Nu cumva Mărioara?

— Nu! mitica.

— Ascultă, la întoarcere să iei o căruță căci nu va trece mult și vom avea un viscol cum nu s'a pomenit de mult, și de la oraș și până acilea ai de furcă; iar drumul e rău de tot, căci del șosele tot nu s'au făcut peste tot locul. Ascultă, măi zise moș Zăgură, oprind încă o clipă pe grămătic, sunt de opt-zece doi ani și știu multe... când e vorba de copii, doctoriile sunt de geaba, să te ferească Domnul de doctori și de spiteri! Tot e Crăciunul; să-ți dau eu un leac mai bun. Știi crucea de piatră, de pe vârful dealului? Acolo, în noaptea de Crăciun, sunt acum șai-zece de ani, s'au înămolit doi

REPAOSUL IN EGIPT (după tabloul d-lui J. J. Aubert).

copiii bolnavi. Să te rogi lor în noaptea, dar n'au putut fi readuși la viață. Acești copilași ajută pe toți copiii bolnavi. Să te rogi lor în noaptea de Crăciun: iată doctoria cea mai bună și...

— Sărăcul de mine! strigă de odată grămăticul; am uitat rețeta pe masă!

Și fără să mai răspundă moșneagului, se îndreptă în fuga mare spre casă.

În casă nu se auzea de cât respirația grea a copilului bolnav și din când în când bătăile ceasului din perete. Poate că mama ar fi spus un cuvânt de mângăiere și Mărioarei, dacă i s'ar fi părut că împărțea durerea ei. Dar privirea întunecată a fetiței o făcea să presupună că Mărioara s'ar bucura dacă n'ar mai exista copilul cea mică. Cu un gest aspru, o îndepărtă de lângă leagăn și Mărioara se retrase cu groază într'un colț al odăiei.

În timpul acesta femeia se sculă și se apropie de masă. „Dumnezeule, strigă ea de odată, iată rețeta! Mărioară, aleargă repede și dă rețeta tatălui, căci surioara ta moare dacă nu i se aduce doctoria!”

Într-o clipă, Mărioara, îmbrobodindu-se pe cap c'un șal, eși din casă și apucă drumul cunoscut pentru a ajunge pe fatăl său.

Cuvintele „surioara va muri, dacă nu i se aduce doctoria” răsunau mereu la urechile Mărioarei. Ea ținea la copil cu o dragoste nespusă și numai frica de mama ei vitregă o oprise să dea pe față iubirea ce simțea.

Începuse a însera. Mărioara, după ce chemă de câte va ori pe fatăl său, porni în fugă spre oras. Era noapte când, zdrobită, ajunse la barieră.

Grămăticul, întorcându-se acasă, apucase un drum mai scurt. Femeia lui îi zări și i eși înainte.

— Ce nenorocire, nevastă, zise el; am uitat rețeta! Dă-mi'o curând!

— N'ai întâlnit pe Mărioara? întrebă femeia îngrozită. A plecat după tine, n'am avut pe alt cineva să trimit.

— Pentru Dumnezeu, strigă grămăticul, copilul plecat? Pe o așa vreme? E noapte și vijelia e aproape să izbucnească. Nevastă n'ai fi făcut asta dacă...

Se opri: nu mai era acum vreme de pierdut.

Cei din sat nu puteau să-i dea nici o veste. Se îndreptă spre oras.

Vijelia izbucni: Zăpada cădea și vântul bătea cu furie.

Grămăticul fu cuprins de o groază de moarte: dacă copilul era pe drum, era cu desăvârșire pierdut! Dar poate că ajuns la spărie înainte de furtună și acolo, negreșit că a fost oprită. De odată i se păru că aude un plâns și se opri; dar nu era de cât vâjzitul vântului. În fine ajunse la spăriea orașului.

— Copilașul meu este aci? întrebă el pe farmacist.

— Sunt două ceasuri de când a plecat.

Nicolae Roată simți cum i se strângea inima.

Mărioara spera să se întâlnească la spărie cu tatăl ei. Îndată însă ce se convinge că n'a fost, nu stete un moment la îndoială, căci mereu i se părea că auzea vorbele mamei sale. Luă doctoria în grabă. Această sticlută conținea scăparea surioarei ei. Numai de ar ajunge curând acasă!

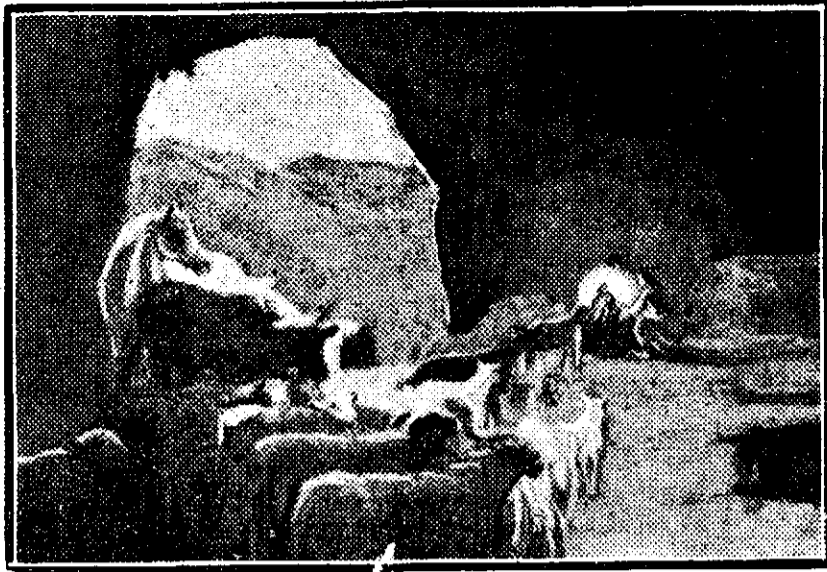
Vântul mai că nu o dete jos. Făcu o sforțare și porni înainte. Trecuse bariera când viscolul se abătu cu furie.

Ningea într'una.

Câmpul se acoperi cu o manta albă și mersul devenea din ce în ce mai greu.

— De-ași ajunge până la pădurice, și voi putea să mă odihnesc puțin, se gândi Mărioara.

Dar păduricea nu se ivea și copila

NOAPTEA DE CRĂCIUN (după tabloul lui Bonnefoy)

simți de odată cum puterile-i dispărură.

Atunci începu să plângă.

De odată se simți cuprinsă de frigul morții și micul ei piept svăcnea cu putere.

Căzu. Încercă să se ridice, se luptă, dar în zadar!

Un somn o cuprinsese, membrele îi înțepeniră și capul îi căzu la o parte.

Vântul văja cu o furie și mai mare și zăpada acoperi cu totul pe copilulă întroenită.

Ninsorea încetase. Numai vântul mai uia cu șgomot, ducând grămezii de zăpadă dintr'un loc într'altul. Căți-va oameni căutați copilulă pierdută.

În acest moment un călăreț veni în fugă.

— Domnule Roată, zise medicul, căci acesta era călărețul, îi aduc o veste bună, copilul d-tale e afară de oră ce pericol! Dar unde-i Mărioara? Vin de la d-ta și ea încă nu s'a întors.

— Negreșit că s'a înmormântat undeva, răspunse grămăticul zdrobit, căci iată un ceas de când o căutam.

— Nu perde speranța! Să se caute mereu! Trebuie să dăm peste copilulă.

Începură din noaptea să cerceteze. Din depărtare se auzeau clopotele bisericilor chemând lumea la rugăciune.

— Cum sună clopotele! murmură refericatul tată, poate e sunetul de moarte al copilului meu!

Părăsi pe tovarășii lui și, tot căutând, ajunse până la crucea de piatră, de care îi vorbise moș Zăgură.

Căzu în genuchi și îmbrățișând crucea se rugă la cei doi copilași, morți și ei în noaptea de Crăciun.

De odată auzi lămurit o voce de copil care cânta! „Steaua frumoasă și luminoasă!” În acest moment copilul trecu pe lângă dansul. Era un băiețel și o fetiță care duceau un paner mare. Porniseră spre casă, după ce așteptaseră unde-va până când trecuse vijelia.

Grămăticul se uită după copilași cu mare mâhnire și o durere și mai mare îi coprinse inima.

Tot uitându-se, zări cum copilulă căzu în zăpadă și nu se putea rădica. În grabă alergă până la dansa și o luă în brațe. În acest moment zări în zăpada împrăștiată de copil, o mână care ținea o sticlută. Scoase un țipăt, se plecă jos și, ridică plângând pe copilulă lui. Era oare moartă? Nu i se auzea nici respirația.

Tovarășii îi auziseră țipătul și veniră în fugă.

— Domnule fie laudat! zise medicul. Dați-mi copilulă mie! Calul meu ne va aduce într'o clipă la școală, căci până acasă e prea departe.

După ce medicul plecă cu copilul, luând de mână pe cei doi copilași, îi duse până la casa lor, după care intră în curtea școlii.

Mărioara era întinsă pe masă și medicul își dete toată osteneala să o readucă la viață. O femeie sta lă-

gă medic și plângea fără încetare. — Nevastă, — cum de-ai venit aci? esclamă grămăticul surprins.

— Am întâlnit-o la timp, zise medicul; nevasta d-tale vroia să te întămpine.

Copilulă încă nu-și venise în simțire.

— S'a primejdni pentru surioara ei! strigă de odată femeia; și eu o credeam răutăcioasă. Să fi murit? Doamne! se poate oare așa ceva?

Medicul nu dete nici un răspuns. Grămăticul, mișcat de durerea femeii, o luă de mână și încercă s'o liniștească.

— E vro speranță? întrebă în urmă nenorocitul tată.

Medicul își lipise urechia de inima copilulă.

— Trăește! strigă el cu bucurie. După un timp, Mărioara deschise ochii și se uită ca trezită dintr'un vis lung.

Mama ei vitregă se plecă spre dansa.

— Mărioară! zise ea cu duioșie, draguță, deșteaptă-te!

Ochii copilulă se deschiseră, brațele ei începură să se miște și căutară să cuprindă gâtul mamei vitregă.

Clopotele bisericilor chemau pe credincioși la rugăciune.

Max.

CUGETĂRI

Corpul e templul spiritului. Cât de chinuitor trebuie să fie pentru un Dumnezeu să locuiască într'o ruină.

Voltaire.

Nu poți umbra bine în viață dacă nu te sprijini pe rugăciune.

St. Chrisostom.

Dacă societatea nu răstoarnă cu desăvârșire virtuțile, cel puțin le sdruccină.

La Rochefoucauld.

Cine nu admiră nimic își concentrează admirația asupra lui însuși.

Fournier.

Vederea morții n'are de ce să inspăimânte pe cel ce și-a trăit viața în chip nobil.

Heredia.

Temerea de Dumnezeu este începutul înțelepciunii.

Solomon.

O NOAPTE DE CRĂCIUN

— Legendă scandinavă —

I
Zăpada înghețată sclipea pe nesfârșitul șes, unde sta solitar un mic bordei cenusiu.

— Ce locaș trist! — gândea în sinea lor puținii drumeți cari treceau p'acolo. E și drept, locul unde sta bordeiul era destul de pustiu. Chiar și vara podoaba-i de jur-împrejur, se compunea din mărăcial spinoși și bălării.

De altfel bordeiul era solid, căci era construit din lemn tare de stejar și întindea un bun adăpost împotriva vântului rece. Hogeagul se ridica drept și larg, din coperișul învelit cu mușchi care vara părea o catifea verde. În acest anotimp grădinița era cultivată cu sfeclă și varză, iar în lungul gardului lui înfloreau trandafirii. La mica lui reastră, tot-deauna atârna o perdea albă ca zăpada.

Bordeiul și grădinița erau proprietatea mătușei Gertruda, care le locuia împreună cu un băiețel vioi, anume Vigg.

Dis de dimineață plecase mătușa Gertruda de acasă, ca să-și târguiască una-alta, din satul cel mai apropiat. Soarele scăpăta și ea încă nu se înapoiasc. Vigg rămăsese singur de tot. Nici un fel de zgomot nu tulbură liniștea adâncă ce domnea pe imensul pustiul alb.

Lungă i se păruse lui Vigg ziua aceea! O aștepta nerăbdător pe mătușa Gertruda, care ea de obicei, tremuia să se întoarcă cu o pâine, o bucată de tort cu miere și o lună-nare cu trei ramuri, spre bucuria sfintei serii, — căci era seara Crăciunului.

Vigg se duse mai aproape de fereastră, ale cărei geamuri erau zgârnite de mâna geroasă a iernii cu florii de gheață. Cu respirația, cu scuipatul și cu căldura degetelor sale, își buti a face o mică găură transparentă, însă pe bătrâna mănușă n'o vedea totuși pe nicăieri. Soarele asfintise și în timp ce noul își investimantă o culoare purpurie, anurgul serii își așternea pătura sa roz-pală peste zăpadă. Dar toate acestea nu durară mult. În curând colorile începură a se contopi cerul pâl și pământul se întunecă. Întunecul nopții se așternuse peste toate, necrutând nici micul bordei. Vigg se duse la vatră, unde li căreau câteva găteje numai, aproape sfînse pe sub spuză. Tăcerea era atât de mare în jurul său, încât pantofii săi de lemn, de câte ori ațingeau dășumeaua, avea senzația par'că întreg pustiul ar răspunde într'un ecou la tropotul lor. Se așeză în fața vetrei.

Ar fi greu de spus cât timp a stat păsările seara Crăciunului...

Ar fi greu de spus cât timp a stat Vigg astfel, până ce de odată, auzi sunete de clopoțel. Alergă la fereastră, își alini născiorul de geam să vadă cine vine: mătușa Gertruda, de sigur, nu putea fi. Dansa nu umbra cu clopoțel.

Toate stelele străluceau pe cer. În depărtare un obiect negru alergă pe zăpadă. Și acesta se apropia tot mai mult și sunetele se auzeau din ce în ce mai tare. Vigg cunoștea bine în ce direcție vine șoseaua; văzu că obiectul o ia pe alături.

— Iată o sanie! — strigă el. Și nu-și urmează drumul pe șosea, ci ține drept înspre noi...

Vigg se gândi aproape fără de voce: „Ei, ce bine ar fi de plimbat acum cu sania!”

II.

Abia isprăvi de gândit acest sania se și opri sub fereastra bifului. Era o sanie mică la care rău prinsu pătru cai mititei, suflau și necheau aprinși, călcă omățul sub picioare.

— Fidel, psi, stai locului! Zmeu, trec cu biciul în lungul spinării tale, dacă te urnești! Mă, Vicleanule, nu scama și tu, căci te trăznesc între urechi, — strigă piticul ce ședea în sanie.

Vigg nu văzuse încă nici odată un astfel de om în viața sa. Avea o statură mică de tot, și totuși era bătrân. Pe fața-i se vedeau brazde adânci; barba lui mare, deasă, se mână cu mușchiul ce creștea pe bordeiul mătușii Gertruda, atât era de moale.

— Bună seara, mă, cărnule; este cineva acasă?

— Vezi bine că este cineva, de

PRELAȚII NOȘTRI

P. S. S. GHERASIM TIMUȘ

P. S. S. Episcopul Gherasim Timuș este unul din cei mai de frunte reprezentanți ai Episcopatului românesc.

De o vastă cultură teologică, de o austeritate cunoscută, știind să prețuiască în toată puterea calitatea de păstor de suflete, P. S. Gherasim și-a croșat în clerul nostru superior o situație pe cât de meritată, pe atât de considerată.

Ilustrând, în aceste zile de sărbători creștinești, Galeria noastră cu portretul distinsului prelat, ne îndreptăm gândul către Biserica noastră, căreia conducătorii ca P. S. Gherasim îi fac cinste, către Biserica noastră ea spre aceea care a fost din veacuri menită să ne fie desțepți și țări în fața tuturor principțiilor.

vreme ce s'eu aci, — răspuse Vigg.

— Ori da! Ai dreptate; însă precum văd, nu prea ai lumină mare în odaie, deși e seara Crăciunului.

— Dar voiți avea un cozonac și o lumânare, când se va întoarce mătușa Gertruda.

— Ași! mătușa Gertruda nu vine încă — zise mușcător piticul, — tu ești singurel și vei mai rămâne încă vre un ceas... Dar spune: nu îți frică?

Ei sunt copil suedez — răspuse Vigg. — Mătușa Gertruda m'a învățat că copilul suedez nu i se cade să fie fricos.

— Haha! un copil suedez, — strigă bătrânul, trecându-și mâinile înăuntru și scoase pipa din gură. Ei bine, dar știți cine sunt eu?

— Nu te cunoșc. Dar tu, mă cunoști pe mine?

Bătrânul își luă căciula imblănită și lăsând-o până la pământ zise:

— Am onoarea să vorbesc cu Vigg, micul cavaler al acestor stepe, care se apropie tot mai mult de vrâsta bărbăției și care nu se sperie de o barbă lungă. Dar ascultă, eu sunt „Moș Crăciun”. Acuma poate că mă cunoști...

— Ah, tu ești Moș Crăciun? Dar atunci ești un bătrân de treabă! Mătușa Gertruda mi-a vorbit de multe ori de tine.

— Îți mulțumesc de complimente, dar părerile în privința asta sunt diferite... Dar lasă asta Vigg, vrei să plimb cu mine în sanie?

Da, aș vrea... Nu îndrăznesc însă... Dacă sar împoia mătușa Gertruda și eu nu sunt aici...

— Îți făgăduiesc că vei fi acasă înaintea ei, haide!

N'a fost nevoie să i-o repete de două ori. Dintr-o săritură se află afară în zăpadă. Și deși era frig, Vigg era ușor îmbrăcat. Ce strămt îi era scutecul de bumbac și pantofii de lemn cât de tare îi rupseseră ciorapii, deși mătușa Gertruda îi cărpise de atâtea ori.

Piticul încuă în grabă ușa în urma lui Vigg, îl ridică în sanie, învâindu-l bine în blană; fumul pipei îl suflă sub nas, ceea ce îl sili să strănute, apoi o pocnitură de biciu și o pornire. Caii, ca fulgerul, străbătău șesul.

— Nu mi-ai da voie să măn eu? — întreba Vigg.

— Nu! răspuse piticul, — încă n'ai atâta putere.

Nu mult după ce lăsară pustul în urma lor, ajunseră în pădurea despre care mătușa Gertruda vorbise așa de mult, unde copacii sunt atât de nalți, în cât ai crede că ajung până la stele. Printre copaci licărea din când în când lumina câte-unei mici locuințe. De câte ori își oprea piticul sania în fața vre-unei căsuțe, din temelie casei, printre cărămizi, se aștepta doi ochi lucitori asupra lui. Aceștia erau ochii șarpei casei, care saluta pe pitic în nodul obișnuit.

În loc de răspuns, piticul își lua căciula și întreba:

— Cum sunt locuitorii acestei case?

— Șerpușor, șerpușor, spune-mi.

— Au început-o cu mâna goală și acum au un cal și trei vaci frumoase.

— Și ce-mi poți spune despre copiii casei?

— Cumintii, și fata și băiatul. Băiatul e însă cam sălbatic, dar fata foarte paacifică și blândă.

— Își vor primi răsplata. Noapte bună de Crăciun, șerpușor!

— Noapte bună, dragă piticule, zise șarpele și-și retrase capul.

În fundul saniei era o ladă: piticul o deschise și scoase fel de fel de lucruri din ea. Un briceag pentru băiat, un degetar și-o carte de rugăciuni pentru fată. În urmă scoase niște lucruri pe care Vigg, într'un chip oare-cum ciudat nu le putu vedea.

— Acestea sunt: binefacerea și blagoslovirea, zise piticul. Apoi împreună cu Vigg se îndreptă spre casă. Toată familia era adunată în fața vetrei și tatăl citea cu voce tare. Piticul depuse darurile în tăcere, se întoarse cu Vigg la sanie, se suită în ea și-și urmări drumul prin pădure. Astfel umblău din casă în casă, din bordei în bordei.

(Va urma). Trad. de Iosel Șarvary

CRĂCIUNUL ÎN POPOR

COLIND

Iccea 'n ceste curți

Doamnele *)

Și 'n ceste domni,

Dalbe vistiri.

Sus la case 'nalte,

'Nalte minunate.

La mijloc de casă

Stă tot mese 'ntinse,

Făclii dalbe-aprinse,

Scăunele 'ntinse.

Seris-ai janturei,

Cine șade 'n el?

Șeade Moș Crăciun,

Moș Crăciun bătrân.

Mai de-arând cu el?

Ion, Sfânt Ion.

Mai de-arând cu el?

Sed toți sfinți de-arând.

Moș Crăciun, bătrân,

Din gură mi' grăia:

— Ioane, Ioane,

Tu, când te-ai născut

Pe negrul pământ,

Eu mi-am părjelit

Și te-am sprijinit

În poale de veșmânt.

Veșmânt mohorât,

Lung pină 'n pământ,

Și te-am botezat,

Bun nume îți-am dat:

Ion, Sfânt Ion

Și îți-am dăruit

Cruce de măr dulce,

Toiag de argint,

Ca să stăpânești

Cerul și pământul

Și pe noi de-arândul.

Bună vremea 'n casă,

Găzduți frumoasă.

Rămâți sănătoasă.

La mulți ani cu bine

Și cu sănătate,

Că-i mai bună decât toate.

*) După fie-care vers se repetă refrenul: „Doamnele”.

BETHLEHEM

de FELIX LORENZ

„Și tu, Bethlehem Ephrăta, care ești mic între miile din Juda”. Vechi cuvinte profetice, rostite acum mii de ani, devin iarăși tinere când sunt evocate din amintirile anilor copilăriei. În poezia versurilor biblice, dormitează melodii dulci și duioase, cari farmecă din nou și pe acela care a devenit de mult raționalist și și-a pierdut vechea credință din copilărie. Ele sunt neperitoare cu armonia lor, versurile oamenilor evlavioși și simplitatea lor are ceva captivant, ceea ce lipsește multor poezii profane din cele mai frumoase.

Bethlehem — aceasta este „Casa pâinii”. Și atributul Ephrăta arată rodnicia pământului. Și acest crășel face onoare numelui său. În timpul lui Christos Bethlehem nu avea înfățișarea pe care o are astăzi. O serie de case mari predomină colina: mănăstiri și aşezăminte de binefacere ale diferitelor comunități religioase creștine. Dacă ai intrat în interiorul orașului, găsești casele mai noi destul de bune și curate pentru împrejurările orientale, printre ele se află strade străvechi, înguste și pline de murdărie, pe când sus pe coaste înfloresc migdalii și smochinii. Amestecul de popoare și de religii din Ierusalim se repetă și aici în miniatură. Cei douăsprezece mii de locuitori, cari se află în orașul natal a lui Isus Christos se împart în 5000 latinii, 4000 greci, câte 500 de mahomedani și armeni, iar restul în protestanți, Copti și Sirieni. De oarece în imperiile cele mai vechi ale tradiției creștine, aici și-a căutat rădăcinile cultul credințelor, astfel în cât deja Constantin cel mare a zidit în Bethlehem o biserică, creștinii au rămas aici la putere și în majoritate, cu toate campaniile maure din veacul de mijloc. Unui ordin al împăratului Adrian este a se atribui faptul remarcabil că în Bethlehemul de atunci și până astăzi nu s'a mai putut stabili nici o familie evrească. Ori cât de des se întâlnește pe pământul țării făgăduințelor basmele, legendele și religiunile celor trei popoare, cari îl locuiesc, totuși arare ori se întâlnesc atât de aproape două din aceste confesiuni principale, cea creștină și cea israelită, ca în Bethlehem Ephrăta, care strălucea în lumina gloriei când Rachel a fost îngropată aici. Și minunata idilă a lui Ruth se petrece în această vale verde. Eroii războinici Joab, Abisai și Asahel de acolo au pornit în depărtare și apoi se împlini strălucirea Bethlehemului când fiul lui Isac, David, deveni rege al Judeei. Neamului strălucit a lui David, se atribuie că profeții tocmăi în Bethlehem așteptau patria Messiei. Sanctitatea locului era stabilită oare cum și în timpul lui Isus.

Adorațiunea creștinilor căută să dea o strălucire și mai mare acestui loc; încă de timpuriu s'a înființat acolo o episcopie și din primele veacuri se mișcă neamărate pelerinagii spre zidurile sale. Aici apare figura de Anahoret a Sf. Hieronim, care a scris retras de lume celebra *Vulgata*.

Insuflețitele cete ale cruciaților pornesc spre Bethlehem ca să-l elibereze din mâinile Saracenilor. Până pe la mijlocul veacului trecut băntuie lupte de tot felul în jurul vechii cetăți, și abia după ce sanctuarul ei principal Biserica Sf. Maria sau a Nașterii Domnului, în urma intervenției împăratului Napoleon III (1852) trecu din proprietatea bisericești grecești în a celei romano-catolice a intrat aici pacea atât de mult dorită.

În interiorul orașului sunt foarte puține de văzut; dar cele puține sunt de un tip deosebit. Însăși bi-

Galeria artiștilor români

D-NA ELENA TEODORINI

Ilustrăm azi Galeria artiștilor români cu portretul unei ilustre și neuitate reprezentante a artei românești, d-na Elena Teodorini. Zicem neuitate căci, dacă marca artistă — ca mai toți artiștii noștri — a fost nevoită să caute printre streini drumul la prețuire a marelui său talent, rămânând totuși în pomenește cu recunoștință numele, ea pe al acela care a dus peste mări și țări faima numelui neamului său.

D-na Elena Teodorini face și astăzi încă admirația lumii întregi prin marea său dar al cântului și în lumea artiștilor se bucură de considerația ce se dă muzicii divlor.

Cântăreata și tot atât de distinsă maestră, cele mai multe din finurile noastre cântărețe își datorează desăvârșirea lor carieră și, de sigur, în ziua când se va putea vorbi și la noi de operă românească, numele d-nei Teodorini va fi pomeneit cu recunoștință printre ale celor ce au creat primele elemente ale acelei opere.

serica Nașterii, care a fost clădită în veacul al doilea, pe locul despre care tradițiunea spune că a existat grajdul, în care Sf. Fecioară a născut pe Isus, apare pe dinafară ca o fortăreață. În interior se află o biserică simplă dar frumos aranjată, aproape fără nici o podoaibă; sub poalea ei se întinde cripta cu nemnumăratele ei caverne. O lume subterană de credință se deschide într'un mistic amurg; cu o lumânare de ceară în mână, vizitatorul trece prin capetele subterane ale Sf. Iosif, prin peștera Sf. Hieronimus, și în fine piciorul se oprește în capela Nașterii luminată slab de 15 candelă de argint. Pe o placă se află o stea de argint, înconjurată de inscripția:

„Hic de virgine Maria Iesus Christus natus est”.

Lângă aceasta niște iesle de marmură arată locul, unde Isus a stat în ieslele de lemn.

Pe marea piață a Bethlehemului este adeseori o foarte mare animație. Trec multe caravane de cămăile, venind din Arabia și Samaria. În acest oraș se face mare comerț cu mătăni, icoane, lanțuri cruciulițe și alte obiecte frumoase lucrate.

„Femeile din Bethlehem — încheie scriitorul Lorenz — plâng cu mult mai ușor, decât celelalte femei din Orient și Occident; am văzut odată un grup de femei cum își luau rămas bun dela una care pleca, și toată ziua, am fost trist. Atât de multă sensibilitate au femeile în orașul unde a cântat David și unde Isus Christos a dormit în iesle”.

C. SCURTU.

„UNIVERSU LITERAR”
de Anul Nou

va fi splendid ilustrat și de cea mai interesantă citire.

ILUSTRUL MATEIŪ

— ROMAN DE GEROLAMO ROVETTA —

— Urmare —

Așezată în fața oglinzii, abia se întoarse de-întinse mâna.

Capodul ei întredeschis, îi arăta o mulțime de cărnuri prea grase, cari bălângăneau pe piept și-î împovăra umerii.

— Ești un strengar, și o mai spui!

— Dar de ce? Care mi este crima? Casalbara lorneta cu galanterie de Schönfeld cu singurul gând să a fi pe plac. De alintirea făcea pe nevinovatul, pe inocentul.

— Te poți mândri că ai fermecat pe biata fetiță... Da, da, ai fermecat-o!

— Dar de loc. Pe onoare! Femea de casă îl amenința cu pieptul pe care îl ținea în mână, pe când stăpâna sa îl fulgera cu priviri de chiudă.

— Al ești un strengar! zise în sfârșit Schönfeld care amesteca franțuzeasca cu italieneasca, și care pe cuvintele acestea se ridică zicându-i:

— Du-te de mă așteaptă în salon, am de vorbit serios cu d-ta.

— Pentru ce mă gonesci?

Casalbara afectându-se, admira corpul indecent al grasei contese care se pusese în mișcare și-și flutura largul ei capod.

— De ce nu mă lași aci?

— Pentru ce? Ești încântător!

— Atunci nu plec!

Și ducele se așeză pe un tabureț lângă oglindă. Schönfeld și cu tovarășa ei îl luară la goană, ridicându-l, luându-l pe sus, și țărându-l de braț, îl împinseră spre ușă. Bătrânul cel frumos se împotriva, nu vrea de loc să plece.

— Lăsați-mă aci... nu am să deschid de cât un ochi!

— Nerușinatule! Dacă ar ști biata d-ră Nora! glăsuia femea de casă.

— Nu va ști; căci nu o să-î spunem noi.

— *Carro da Dio!* protestă contesa, credeți că eu mă-î împacă cu împărăteala? De loc, scumpul meu, de loc! Aide! aide!

Și cum ducele nu voia să se miște din ușa salonului, cu niel un chip, Schönfeld, cu capodul deschis și făcând, luă praful de pudră pe care îl scutură sub nasul lui Casalbara.

— Acesta, strânutând, fugi albit de pudră.

D-na Schönfeld îl ajunse imediat după ce își puse o roche de casă de un roșu aprins, pe care și-o încheiă vorbind.

— *Bel mobile*, cum ziceți d-voastră italieni. O fată de familie excelentă, aproape o copilă! I-ai întors capul! ai pierdut-o pentru totdeauna!

Schönfeld în picioare, în fața lui Casalbara, aproape de fereastră. Începu o adevărată morală, pe tonul cel mai sever și cât se poate de grav. Nu mai era veselă cumătra cu vorbe hazii, cu manifestări zgometoase, dar o matroană cinstită, plină de demnitate și de inimă.

Era sinceră, abătută, văzând starea în care se afla scumpa ei Eleonora, îndurerată și înspăimântată de răspunderea care apăsa pe ducele de Casalbara. Din toate acestea puteau să-și... cele mai mari neplăceri.

— Mă iartă... răspundere... întreprinde ducele. Dar Schönfeld nu-l dete voce să urmeze. Vorbea numai ea, cu căldură, convingere, autoritate, da din mâini și încrunta din sprâncene.

Al scumpul ei duce se compromișese rău de tot.

În lumea mare, în lumea care era a lui, cum avea să fie judecat?

— Nu mai încăpea vorba... mătă.

— Mă iartă... mă... roșetă Casalbara, când putu să se apropie să vorbească și ei. De că se... vă... lă? Ce mi se poate re... Nu e vorba de cât de un simțământ... de

simpatie... reciprocă și până acum foarte inocentă.

— Ia priviți-l, inocentul! exclamă Schönfeld, dând din cap cu un aer de neîncrădere și aproape de amenințare. — Să nu glumim, te rog! Faptele sunt aci; nu le poți nega. Eă, ca prietenă sinceră, și-o spun pe față: în cazul în care te-ai pus, nu ai altă scuză de cât oarba d-tale pasiune. Biata copilă și-a pierdut capul și d-ta asemenea. D-ta mai ales, ne judecând consecințele faptelor d-tale, să ai a te rezuma mai dinainte a le îndura pe toate.

— Eă? strigă Casalbara care începea a fi foarte îngrijat.

— Bine înțeles dragul meu! Și dacă nu ai avea amorul drept scuză, ai fi un scelerat de calitate întâi! Frumoasă exploatare la vârsta d-tale cu practica d-tale înaltă și arta consumată. Când ești ducele de Casalbara, prototipul eleganței! Ce zic? Da, chiar aureola aceasta de glorie a zăpăcit pe blondă și romantica copilă... În adevăr, frumoasă exploatare, ca s-o seduci și... s-o plantezi așa!...

— Dar scumpă d-nă, nu am sedus-o, nu am înșelată-o... în conștiință nu aș ști s-o plantez așa! răspundea ducele, repede.

— Ai nu! din fericire, nu ai plantat-o încă! Și sper atât pentru onorarea d-tale cât și pentru a ei, că aceasta nu are să se întâmple. Cât despre restul... *Carro da Dio!* Ce mai vrei? La vestea că faindăsa invitație este contramandată, crezusem, o mărturisesc, înțelesesem... cu totul din potrivă: „Este un om cu cap, mi-am zis, un adevărat gentilom. A observat, în cele din urmă, că micul amor țărâgânea cam de mult, și a voit să ne facă să pricepem că se săturase. „În loc de asta, ce află a doua zi? Era o cursă în care trebuia să cadă nevinovata victimă... Contesa era foarte mișcată.

Tot ce se întâmplase, nu era puțin și greșale ei? Ar fi trebuit să priceapă că prietena ei Eleonora lua în serios *cul flirt*; ar fi trebuit să deschidă ochii și să închidă fără multă vorbă ușa d-lui duce. Acum era prea târziu!

D-na Schönfeld începu să se tânguiască și mai mult.

— Biata fetiță!... Era într-o stare că îți făcea milă!... Cu cât o dojenea, cu atât se exalta, și se încăpățâna în nenorocita ei pasiune.

— D-ta ai văzut-o? întrebă Casalbara cu o voce stinsă.

— Așeară, târziu; plângea, era disperată și voia să fugă la d-ta! S'a rugat ca o nebună de mine să te caut, să te aduc! Nu am putut s-o văd de cât pe ascuns, pentru că rușele ei nu mă pot vedea!...

Era în odaia ei, gata a se sui în pat. O! cât era de fermecătoare în turburarea sufletului ei. Numai văzându-i părul blond răsfirat, tenul trandafiriu, roșie de plâns, cu ochii aprinși de dragoste, toată lumea ai fi înțeles prostia d-tale și turbarea lui Pietro Laner! Pentru că logodnicul ei o iubește, bietul băiat. O iubește cu toată ardoarea unui italian tânăr.

— Laner!

— O! D. Laner ar erta-o, bine-înțeles, dacă biata fetiță, ar avea puțină minte și curagiu de a nu se mai gândi la d-ta.

— El era acolo?... Era în casă acolo, acelu... Laner? întrebă ducele, care numai la auzul numelui de Laner, sărea în sus.

— Da, dar nu era cu mititica; el era cu cavalerul Cantasirena. Eleonora a refuzat să-î primească, și pentru asta cavalerul i-a făcut o scenă grozavă.

— Dar, în sfârșit, ce om este acest cavaler Cantasirena? Îi este tată? Îi este unchiu? Îi este tutor? Ce-î este?

— Unchiu. după tată-său.—și a daogă încet, la ureche.—și cred, tată... după mă-să... Că i-o fi, în orice caz tutor, asta nu mai încapă îndoială.

— Ce zăpăceală!... Ce incurcătură!

— O! de altfel, familia este una din cele mai distinse. Cantasireni sunt toți nobili!

— Nobili? Din Trieste? întrebă Casalbara, care, cu tot zămbetul lui ironic asculta cu multă băgare de seamă la toate amănuntele.

— Tocmai!... Cantasirena! Cavalerul Matei, a ocupat în totdeauna o situație foarte înaltă în lumea politică. Prietenii lui sunt toți miniștri, deputați, generali. Chiar și el a fost colonel sub Garibaldi. Veți înțelege, ca un personagiū de această importanță să fie gelos de onoarea tuturor alor lui. Pentru asta, de câteva zile nu-l mai recunoști, e ca nebun. Repetă mereu că vrea să te omoare, și că dacă nu te omoară, te va țipi în fața tribunalelor.

— O! O! asta este altă cestiune! strigă Casalbara ofensat, îndurerat, la gândul unui epilog așa de ordinar, al romanului lui de amor! Tribunalul nu are ce căuta în această afacere.

— Biata copilă este prea tânără, știți că e minoră.

— Asta nu importă! Știu eu ce are să fie! — Și Casalbara ridică glasul la rândul lui.—Nu o afacere de proces!

— Să nu glumim, dragul meu!—Trebuie să știți că Eleonora însăși ca e înfricoșată,—am debutat s-o scot aproape moartă din mâinile d-lui Cantasirena; chiar Eleonora singură, a mărturisit „tot“!

— Mărturisit? Ce a mărturisit?

— Absolut tot! Și eu mine este de prisos să mai fac pe frumosul Furios... Mica mea prietenă mi-a mărturisit tot. Știu... că d-ta ai abuzat de nevinovăția... de inexperiența... slăbiciunea și cele mai sfinte sentimente... *Carro da Dio.*

D-ta ești monstrul destrăbălării!

— A mărturisit ea?... Ea? întrebă Casalbara uluit.

— Da.

— Cui?

— Lui tată-său: adică unchiului ei!

— Și d-tale?

— Da! Ești monstrul destrăbălării, și-am mai spus-o!

Dar ori cât de indignată, ori cât de supărată părea d-na Schönfeld, tot lăsa să-î se citească în ochii și în întregul ei față, o răutăcioasă bună voință, o admirație secretă... Casalbara care protesta încredințându-se că nu e adevărat, nu izbutea a nega cu destulă putere, energie și convingere: în fundul sufletului lui era măgălit de a-î se zice monstrul destrăbălării!

— Și mi-a mai spus, adaogă contesa, făcând un semn din ochi, ca și cum pentru a îndreptăți acel „absolutul tot“, că ț-a scris și că trebuie să vă întâlniți, aci la mine.

— Da, în adevăr, confirmă Casalbara.

Schönfeld începu a gemi; a ofta. — Biata copilă, s'a rugat atât de mine. Nu am avut curajul a mă împotrivi; plânsul mă desarmează... Și apoi... acum ce mai folosește? Eleonora face din mine tot ce vrea. O iubește!... Sunt nebună după ea!... Ce deșteaptă e!... Câtă inimă, ce frumusețe în fața asta!

La aceste cuvinte se deschise ușa binisor... ducele și Schönfeld se întoarseră. Era Eleonora care venea și cum zări pe ducele de Casalbara, sub loviura emoției, a bucuriei, a unei instinctive spaimă, se aruncă ca un vânt spontan în brațele d-nei Schönfeld, își ascunde capul cu rușine, în sânul ospitalier al prietenei sale; nu vrea s'o vadă el cum o făcuse să se roșească.

Casalbara de asemenea se simți incurcat și abia putu bolborosi câteva cuvinte neînțelese pentru a o saluta.

— Scumpul meu amor! Comoara

mea, ești bine? O! ochii acestia frumoși cari au vărsat atâtea lacrimi!... Schönfeld nu mai înceta cu desmădăriile sărutându-o pe obraji, pe ochi.

— Ingere adorat!... Apăruse chiar ca un inger!... Niel nu sunase! Nu e așa. Amândoi erau așa de absorbiți în convorbirea lor! După aceea contesa fu admirabil de draguță!

„Pentru ce ar mai fi născocit prețurile și scuze? Făgăduise Eleonora; și voia să-î lase singuri. Era și firesc! După cele ce se întâmplase înțelegem bine că aveau nevoie să-și vorbească, să se consulte, să se întâlnească. Dar fără supărare, și nu cu puțină lealitate și sinceritate, declară d-lui duce, că din ziua aceea, până când poziția d-rei Eleonora nu va deveni limpede și regulată, ușa contesei Schönfeld va sta închisă pentru ei amândoi“. După ce spusese toate acestea, dânsa se retrase majestoasă, în undele capodului ei roșu cu care mătura scândurile. Dar nu părăsi odata ei de toaletă, de unde se auzea mergând și venind și chemându-și servitoarea cu glas tare.

Nora se refugiă în fundul odăiei, într'un colț al unei ferestre, și cu un semn din cap chemă pe Casalbara lângă ea; ațintindu-și ochii asupra lui începu a-î vorbi încet, așa de aproape de el, ca în cazul când Schönfeld ar fi ascultat, să nu poată auzi nimic.

În sfârșit!... era el!... îl revedea!... Era aproape de ea! Îi putea vorbi! O! cât mai suferise!... Ce răi fusese-ră toți cu ea!...

Acum pretindea de la el o făgăduială, un jurământ... Va trebui să plece chiar în acea zi... Să plece departe, departe de tot, fără să spună unde... nimănu! afară de ea, ea singură să știe, căci unchiul ei era ezasperat, și voia să-î omoare!

Casalbara o privea zâmbind; ceastă amenințare nu-l speria. Nora foarte mișcată, cu o părăsire foarte firească când iubești, și când îți regăsești, după atâtea suferință, obiectul amorului, își aruncă brațele după gatul lui, și ținându-și capul pe pieptul lui Casalbara, cu o strânsoare dulce, cu sufletul împăcat și liniștit, îi vorbea, îi surădea și din ochii ei pe jumătate închisi curgeau și roae de lacrimi!

Cuvintele ei erau o ciripire ușoară, cari atingeau urechile amantului ei, ca o tânguire, ca o desmădare.

O! în sfârșit respira! Reînvia! Acum nu-î mai zicea d-ta, ci-î tinea. Îi zicea Giovanni, pe nume... roșindu-se puțin, de îndrăzneala ei; dar de acum înainte, așa îi va zice: Giovanni; acum avea acest drept, cum avea dreptul și la această clipă de uitare și fericire.

Și încă cu ce sacrificii o câștigase, o merita prin urmare! Acum se agăța și mai înamorată de gatul lui; se lăsa lui dornică; piciorușul ei agitat și tremurând se atingeau de al lui Casalbara, care jenat în ghiata lui prea surintă, încerca cu binisorul să se desfacă de acea apăsare.

— Răspunde-mi... răspunde-mi... Spune-mi da! Făgăduiește-mi!... Jeră!... Ai să pleci!

— Stea!... Scumpul meu! Cum îți-ai promite o lasitate?

— Atunci? strigă tânăra fată, ridicând capul, privindu-l înspăimântată, și ținându-și mereu brațele în jurul gâtului!

— Vom vedea, scumpo, ce vom face! O să chibzuim împreună! Dar nu mai tremura așa... nu-ți fie frică pentru mine... Liniștește-te... nu mai ai de ce te teme.

Și Casalbara vorbea cu vocea stinsă, încet. Această copilă care nu-l revedea de cât pe el, care nu se gândea de cât la el, la viața, la siguranța lui, îl mișca adânc.

— Du-te! pleacă! Sunt îngrijat! Sunt prea chinată pentru tine! Pleacă! adăogă ea cu o expresie mai dulce, mai rugătoare; apoi își plecă capul din nou și-î lăsa să-î cadă zdrobită de durere și de amor, pe pieptul lui Casalbara.

Ducele o privi, se aplecă spre ea, era așa de aproape de obraji ei a-

Maica Domnului cu fiul său Isus Christos.